

Geir Winje

Fra KRL til RLE

Vi lever i et land der mange synes det er greit å bryte med sentrale menneskerettigheter...

KRL har siden det kom i 1997 vært gjenstand for debatt. Særlig en del human-etikere og muslimer har protestert mot det de oppfatter som en kristen dominans i faget - delvis fordi kristendommen har utgjort en så stor del av det (hele 55 % av undervisningstiden) og delvis fordi man noen steder har tolket faget i lys av skolens kristne formålsparagraf på en måte som har åpnet for en praksis i grenselandet mellom undervisning og forkynnelse. Et godt eksempel på samrøre og overtramp ser vi når elever øver til skolegudstjeneste i KRL-timene.

Faget skal nå imidlertid forandres for tredje gang. Første gang var i 2003, etter at forskere fant ut at det mange steder ble praktisert på uheldig vis og at det omfattet for mange detaljerte læringsmål. Denne revisjonen gjorde det vanskeligere å begå overtramp. Samtidig ble læringsmålene færre og åpnere, så lærerne fikk større frihet til å utforme og tilpasse faget i samråd med elever og foresatte. En annen sak er dessverre at en del lærere lar læreboka - og ikke læreplanen - styre undervisningen. Fordi mange fremdeles bruker lærebøkene fra 1997, ligner dagens KRL noen steder til forveksling på 90-tallets.

Den neste revisjonen kom i 2005 - etter at FNs menneskerettighetskomité hadde avsagt en "dom" mot KRL-faget. Dommen gikk i favør av en gruppe foreldre i Human-Etisk Forbund. Ett år før resten av Kunnskapsløftet, ble det nok en gang innskjerpet at kristen (og annen religiøs) forkynnelse ikke skulle finne sted i KRL.

I fjor falt så dommen i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg. Selv om denne saken i og for seg handlet om en tidligere versjon av KRL-faget, er det tydelig at norsk praksis bør skjerpes betraktelig. Vi lever i et land der mange synes det er greit å bryte med sentrale menneskerettigheter, kanskje fordi de tenker at "det ikke er så farlig". Flertallet - mange av de kristne - ønsker å beholde sine privilegier, og klarer tilsynelatende ikke å se saken fra andre sider enn sin egen.

Samtidig lever vi i et idealistisk land, der politikere og andre ønsker å fremme dialog i det offentlige rom. Gjennom dialog tror vi at vi kan få større kunnskap om hverandre, og dermed motvirke fordommer. Slik kan både respekt og toleranse styrkes. Og vi må begynne tidlig, allerede i barnehagen og skolen. Dette til forskjell fra mange andre land, for eksempel Frankrike. Der skal ikke religionsdialogen føres på skoler eller lignende, og religiøs identitet skal helst ikke flagges. Norge ligner nok mer på England, som har faget Religious Education (RE) - KRLs "storebror".

Etter dommen i Strasbourg skal KRL revideres igjen, og høringsdokumentet (med frist 3. april) ligger allerede ute på Utdanningsdirektoratets hjemmeside. Blant forandringene som foreslås er fagets navn: RLE er en forkortelse for Religion, livssyn og etikk. Med K'en - kristendommen - ute av fagets navn, håper nok direktoratet at kristendomsdominansen skal oppleves som mindre problematisk. For det er fremdeles slik at denne religionen dominerer - den skal fortsatt få brorparten av fagets samlede tid og oppmerksomhet.

Selv om den nye læreplanen i hovedsak er identisk med den forrige, er enkelte prinsipper likevel forsterket. Det heter nå at opplæringen skal være "objektiv, kritisk og pluralistisk", mens det tidligere i større grad ble vektlagt at faget skulle "engasjere elevene". Faget skal heller ikke lenger stimulere til "personlig utvikling og til bevissthet om egen identitet". RLE er altså ikke like eksistensielt orientert som KRL. Og godt er det, synes nok mange av kritikerne. Fordi kompetansemålene er de samme som før, er det heller ikke noe skrikende behov for nyere enn de fra 2005.

Tanken bak kristendommens dominerende og problematiske plass i faget er at kunnskap om denne religionen anses som vesentlig for alle norske barn - enten de sokner til ateistiske, muslimske, kristne, buddhistiske eller andre familier. Ikke fordi de skal påvirkes i kristen retning, men fordi de da lettere kan "lese" kulturen vår. Kristendom og norsk kultur er så sammensatt at en som skal lære seg å fungere i "det norske" må kunne dechiffrere både bibelske allusjoner og lutherske idealer.

I tillegg må både kristne og andre bli kjent med flere religioner. Mange religioner påstår jo å være de eneste sanne og riktige. I KRL eller RLE kan ikke slike holdninger dominere. Elever og lærere må selvsagt ta religionenes intoleranse til etterretning, men faget selv skal være tolerant. RLE har derfor et relativistisk preg, i det elever og lærere må arbeide i lys av at alle religioner kan være sanne. En slik relativisme innebærer heldigvis ikke etisk relativisme - snarere tvert imot.

Gjennom kunnskap om religioner og livssyn kan elevene erfare at visse normer og etiske prinsipper går på tvers av kulturene - selv om forskjellene også er mange.